

Ķekatas

Andra Rūtiņa teksts
Andras Otto ilustrācijas

Ziemā bija arī vairāki
svinami svētki. Vislabāk
pazīstam Ziemassvētkus,
kurus svinēja
ziemas vidū, kad
bija visīsākās
dienas un
visgarākās
naktis visā
gadā. Mārtiņus
svinēja ziemas
sākumā un
Meteņus –

Senāk vairākums
latviešu dzīvoja laukos.
Ziemā bija pārāk auksts
un tumšs, lai strādātu āra
darbus. Tad cilvēki savās
mājās auda un šuva,
mala graudus miltiem un
taisīja un laboja
darbarīkus. Bieži stāstīja
pasakas, minēja mīklas
un dziedāja, lai darbs
veiktos labāk.

ziemas beigās.
Tumšajos ziemas vakaros,
īpaši šajos trīs svētkos,
ļaudis gāja ķekatās,
kurus sauca arī par
budēļiem, ķekatniekiem,
čigāniem un sīganiem.
Tad ļaudis gatavoja
maskas un pārgērbās
par dzīvniekiem (lācis,
vilks), lopiem (zirgs, kaza)
savādiem cilvēkiem

Lasītāji, kas dzīvo Ziemeļamerikā, noteikti pazīst Helovīnu oktobra beigās, īsi pirms Mārtiņiem. Budēļi, tāpat kā „trick-or-treaters”, iet no mājas uz māju un lūdz, lai viņus pacienā. Ķekatniekus aicina istabā, kur viņiem dod ēst un dzert. Ķekatnieki tēlo savas lomas, dzied un dejo kopā ar

(Mazais vīriņš, Garā sieva), augiem (Kāpostgalva) vai pasaku tēliem (Nāve), kā arī laukos sastopamiem priekšmetiem (siena guba, grozs).

saimes ļaudīm. Kad visi ir labi iztrakojušies, ķekatnieki atvadās un dodas tālāk uz citām mājām. Helovīnu vakara pazīstamākie tēli ir

attēlo dažādas labas un sliktas cilvēku īpašības, piemēram, gudrība (dzērve), slinkums (lācis), veiklība (zaķis). Latviešu masku gājienu nozīme bija arī uz laiku iemiesot veļus – mirušo dzimtas senču garus. Masku gājieni deva veļiem iespēju staigāt dzīvajiem līdzī zemes virsū un nest labumu un svētību visām mājām, kurās tos sagaidīja.

raganas, spoki, velni, miroņi un citi mošķi. Senāk cilvēki baidījās no ļauniem gariem un centās sagērbties tik briesmīgi, lai piemānītu un aizbaidītu pašus ļaunos garus. Ķekatnieki savās dzīvnieku maskās

*****

Skolotāju / vecāku lapa

Vīrsraksts: *Ķekatas*

Autors: *Andris Rūtiņš*

Ilustrators: *Andra Otto*

Līmenis

LIX: 41

Valodas līmenis: B1

Piemērotais vecums: 3.-7. klase

Vārdu saraksts

Pamata vārdu krājums

auksts	<i>cold</i>
dejot	<i>to dance</i>
dzert	<i>to drink</i>
dziedāt	<i>to sing</i>
dzīvnieks	<i>animal</i>
ēst	<i>to eat</i>
gads	<i>year</i>
garš	<i>long</i>
īss	<i>short</i>
lācis	<i>bear</i>
ļaudis	<i>people</i>
pasaka	<i>folk tale</i>
radi	<i>relatives</i>
svētki	<i>celebration</i>
taisīt	<i>to make</i>
tumšs	<i>dark</i>
zaķis	<i>rabbit</i>
ziema	<i>winter</i>
Ziemassvētki	<i>Christmas</i>

Paplašinātais vārdu krājums

aizbaidīt	<i>to frighten away</i>
atvadīties	<i>to say goodbye</i>
augi	<i>plants</i>
aust	<i>to weave</i>
āra darbi	<i>outdoor work</i>
briesmīgi	<i>terribly</i>
cilvēku īpašības	<i>people's characteristics</i>
darbarīki	<i>tools</i>
Dzimta	<i>Family unit</i>
dzērve	<i>crane</i>
dzīvot laukos	<i>to live in the country, or on a farm</i>
gars	<i>spirit</i>
graudi	<i>grain</i>
grozs	<i>basket</i>
gudrība	<i>wisdom</i>
iztraktoties	<i>to romp and have fun</i>

labot	<i>to repair</i>
ļaunie gari	<i>evil spirits</i>
malt	<i>to grind</i>
maska	<i>mask</i>
milti	<i>flour</i>
mironis	<i>corpse</i>
mošķis	<i>goblin</i>
pacienāt	<i>to treat to</i>
pasaku tēli	<i>fairytale characters</i>
piemānīt	<i>to deceive</i>
ragana	<i>witch</i>
saģērbties	<i>to dress</i>
saime	<i>household</i>
savāds	<i>odd</i>
senāk	<i>in older times</i>
senči	<i>ancestors</i>
slinkums	<i>laziness</i>
spoks	<i>ghost</i>
šūt	<i>to sew</i>
tēlot lomu	<i>to play a role</i>
vairākums	<i>majority</i>
veiklība	<i>skill, dexterity</i>
velns	<i>devil</i>
Ziemeļamerika	<i>North America</i>

Īpašvārdi un termini

Garā sieva	<i>Tall Woman</i>
Halloween	<i>31st of October celebration in North America</i>
iemiesot veļus	<i>to make into flesh the spirits of the dearly departed</i>
ķekatas, ķekatnieki budēļi, čigāni, sīgani	<i>mummers, costumed people who go from house to house</i>
laukos sastopami priekšmeti	<i>objects found at the farm</i>
Mazais vīriņš	<i>Little Man</i>
Mārtiņi	<i>10th of November celebration in honor of the god Mārtiņš</i>
Metēņi	<i>6th of February celebration in honor of the ending of winter and a start to waiting for spring</i>
minēt mīklas	<i>to guess folk riddles</i>
Nāve	<i>Death</i>
nest labumu un svētību	<i>to bring goodness and blessings</i>
Kāpostgalva	<i>Cabbagehead</i>
ķekatnieki, budēļi	<i>costumed children who go from house to house to ask for candy</i>
siena guba	<i>haystack</i>
zemes virsa	<i>on the Earth</i>

Pārrunu jautājumi

- Kā tavā ģimenē atzīmē Helovīnu?
- Kāda maska vai kostīms tev bija Helovīnā?
- Vai esi kādreiz bijis svinībās, kur iet ķekatas?
- Kāda ķekatu masku tu gribētu būt? Kāpēc?
- Kāpēc cilvēki laukos maskās gāja no mājas uz māju ziemā? Kāpēc to nedarīja vasarā?

Nodarbības stundā

1. Pārrunas: Izdrukāt dažas ķekatnieku fotogrāfijas un lūgt skolēniem aprakstīt, kas tajās redzams. Kuņas maskas ir atbaidošas? Kāpēc maskas ir atbaidošas? No kādiem materiāliem maskas gatavotas? Kāpēc tā būtu? Vai ir „Captain America” vai „Iron Man” ķekatas? Kāpēc nē?

Uzdevumi / Darba lapas

1. Ķekatu tēlu nozīme - 2. uzdevums
2. Ķekatu tēli - 3. uzdevums
3. Ieraksti pareizo darbības vārdu - 4. uzdevums

Rakstu darbi

1. Ķekatas dejo - 1. uzdevums

Rotaļas

1. „Vilks un kaza”. Variants ar Ilgu Reiznieci: https://youtu.be/clRFj5_0w8. Otrs pazīstams variants: <https://youtu.be/NuRZkPJsolM>

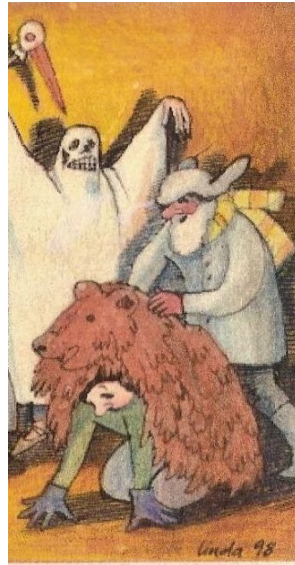
Ķekatu tēlu nozīme

Ķekatu tēli ir simboli, ne tikai kostīmi. Ķekatnieki ieved mājās labumu un aizdzen ļaunumu. Tie ir dabas bagātības un pārmaiņu simboli.

Savieto ķekatu tēlu ar tēla nozīmi!

1. Gaŗā sieva un Mazais vīriņš

2. Lācis un lāča didītājs

3. Zirgs

4. Dzērve

5. Nāve

6. Budēļu vīri

7. Vilks un kaza

8. Čigāniete

- A. Viens tēls ir tumšā un otrs – gaišā krāsā. Ziemassvētkos ir saulgrieži, kad dienas sāk kļūt garākas un nakts īsākas. Pāris simbolizē gaismas uzvaru pār tumsu. _____
- B. Neparasta izskata pāris, kas simbolizē pārmaiņas un iemiesošanos svešajā. _____
- C. Gudrības, apdomības un prāta simbols. Tēlam parasti ir garš kakls un knābis. _____

- D. Tēla iemiesotie cilvēki dzīvo visā Eiropā. Kā maskas, tie noteikti jāuzņem, jāpabaro un jādara tiem pa prātam, lai labi ar visiem saprastos visu nākamo gadu. Dažkārt šie tēli zīlē nākotni. _____
- E. Saimniecības smago darbu darītājs un puīšu labākais draugs. _____
- F. Parasti tēls tērpts baltā. Iemieso svētku laika haosu un mūžīgo pārveidošanos un pārtapšanu. _____
- G. Ziemas miega un slinkuma simbols, taču rūcot aizbaida arī ļaunumu. Viņa pārinieks to modina no ziemas miega un liek dancot. _____
- H. Vīru iemiesots auglības simbols. _____

Ķekatu tēli

Aplūko dažādos ķekatu tēlus! Pārtulko tēlu nosaukumus! Tad savieto tēlu ar tā nosaukumu!

1. Garā sieva un Mazais vīriņš _____
2. Lācis un lāča dīdītājs _____
3. Zirgs _____
4. Dzērve _____
5. Nāve _____
6. Budēļu vīri _____
7. Vilks un kaza _____
8. Čigāniete _____

Ieraksti pareizo darbības vārdu!

Dots darbības vārdu saraksts. Ieraksti tos pareizajā teikumā pareizā locījumā! Visos teikumos izmanto **3. personas tagadnes laika formu!**

aicināt	dot	iet	tēlot	būt	dzīvot
lūgt	dejojot	gaidīt	pirkt	dot	gaidīt
taisīt					

Lasītāji, kas _____ Ziemeļamerikā, noteikti pazīst Helovīnu oktobra beigās, īsi pirms Mārtiņiem. Budēļi, tāpat kā „trick-or-treaters” _____ no mājas uz māju un _____, lai viņus pacienā. Ķekatniekus _____ istabā, kur viņiem _____ ēst un dzert. Ķekatnieki _____ savas lomas, dzied un _____ kopā ar saimes ļaudīm.

Helovīnu vakara pazīstamākie tēli _____ raganas, spoki, velni, miroņi un citi mošķi. Bērni bieži _____ kostīmus veikalā, bet ķekatnieki savas maskas _____ paši. Bērni _____ Helovīna svētkus, jo tad kaimiņi viņiem _____ konfektes. Budēļi _____ svētkus, jo tad saimnieki viņiem _____ pīrāgus.

Ieraksti pareizo lietvārdu!

Dots lietvārdu saraksts. Ieraksti tos pareizajā teikumā pareizā locījumā!

diena	gads	graudi	istaba	ķekatas	ķekatnieks
lauki	loma	māja	māja	maska	nakts
pasakas	pasakas	darbarīks	svētki	vakars	vidus
ziema	ziema				

Senāk vairākums latviešu dzīvoja _____ (kur?). _____ (kad?) bija pārāk auksts un tumšs, lai strādātu ārā darbus. Cilvēki savās mājās auda un šuva, mala _____ (ko?) miltiem un taisīja un laboja _____ (ko?). Bieži stāstīja _____ (ko?), minēja mīklas un dziedāja.

_____ (kad?) bija vairākas _____ (kā?) dienas. Vislabāk pazīstam Ziemassvētkus, kurus svinēja ziemas _____ (kad?), kad bija visīsākās _____ (kas?) un visgarākās _____ (kas?) visā _____ (kad?).

Tumšajos ziemas _____ (kad?) ļaudis gāja _____ (kur?). Tad ļaudis gatavoja sev _____ (ko?) un pārgērbās par dzīvniekiem, savādiem cilvēkiem, augiem vai _____ (kā?) tēliem, kā arī laukos sastopamiem priekšmetiem.

Budēļi, tāpat kā „trick-or-treaters”, iet no _____(kā?) uz _____(ko?) un lūdz, lai viņus pacienā. Ķekatniekus aicina _____(kur?), kur viņiem dod ēst un dzert. Ķekatnieki tēlo savas _____(ko?), dzied un dejo kopā ar saimes ļaudīm. Kad visi ir labi iztrakojušies, _____(kas?) atvadās un dodas tālāk uz citām mājām.